SUOMEN ASIANAJAJALIITTO
FINLANDS ADVOKATFÖRBUND

Eduskunnan lakivaliokunta
lav@eduskunta.fi

11.10.2018 1 (4)

Lausuntopyyntönne:
U 77/2018 VP VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ EDUSKUNNALLE EHDOTUKSESTA EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI (TIEDOKSIANTOASETUKSEN MUUTTAMINEN)

1 Lausunnon kohteena oleva aineisto

Lausuntopyynnön kohteena oleva aineisto sisältää valtioneuvoston kirjelmän eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (tiedoksiantoasetuksen muuttaminen).

Tausta aineistoon sisältyy:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa annetun asetuksen (EY) N:o 1393/2007 (jäljempänä *tiedoksiantoasetus)*;

- Euroopan komission ehdotus tiedoksiantoasetuksen muuttamisesta (COM(2018) 379 final) tehty 31 päivänä toukokuuta 2018, sekä komission vaikutusarviointi (SWD(2018) 285 final) ja siitä tehty tiivistelmä (SWD(2018) 284 final); ja

- Euroopan komission digitaalisia sisämarkkinoita koskeva strategia (COM(2015) 192 final).

Asetusehdotuksessa viitataan myös Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) N:o /2014 sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta.

2 Yleistä ehdotuksesta ja sen tavoitteista

Tiedoksiantoasetuksessa säädetään oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa EU:n jäsenvaltioiden välillä. Tiedoksiantoasetuksen nojalla asiakirja voidaan antaa tiedoksi lähettävien ja vastaanottavien viranomaisten välityksellä, konsuliviranomaisten tai diplomaattisten edustajien välityksellä sekä postitse tai suoraan. Suomessa lähettävinä ja vastaanottavina viranomaisina toimivat pääsääntöisesti tuomioistuimet.

Ehdotuksen tavoitteena on tehostaa ja nopeuttaa rajat ylittävää yhteistyötä asiakirjojen tiedoksiannossa digitalisaation ja nykyaikaisen teknologian käytön avulla. Ehdotuksen taustalla on komission digitaalisia sisämarkkinoita koskeva strategia (COM(2015) 192 final). Ehdotuksen tavoitteena on lisäksi asetuksen tulkinnanvaraisten säännösten selventäminen.

Asianajajaliitto pitää näitä tavoitteita sinänsä erittäin hyvinä ja kannatettavina, mutta toteaa samalla, että on huolehdittava siitä, että säännöksissä otetaan huomioon asianosaisten oikeusturvan vaatimukset. Valtioneuvostolla on myös kirjelmässään sama lähestymistapa.

Yleisesti voidaan todeta, että Euroopan komissio on tämän tiedoksiantoasetuksen muutosehdotusta valmisteltaessa tehnyt perusteellista taustatyötä. Asetuksen täytäntöönpanoa on arvioitu yksityiskohtaisesti muutaman viime vuoden aikana tehdyissä tutkimuksissa, komission kertomuksissa ja Euroopan oikeudellisen verkoston puitteissa käydyissä keskusteluissa. Näiden arviointien lisäksi komissio kuuli laajasti eri sidosryhmiä ja omaa asiantuntijaryhmänsä.[1] Euroopan komissio on myös seurannut European Law Instituten ja Unidroitin yhteishanketta "European Rules of Civil Procedure", jossa tiedoksiantoa on myös käsitelty ja joka on tarkoitus julkaista ensi vuonna.[2]

Tiedoksiantoasetuksen selvennystavoitteen toteuttamisessa on otettu huomioon EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä esille tulleita ongelmatilanteita. Asetuksen 8 artiklan perusperiaatteeseen asiakirjojen kielivaatimuksista ei kuitenkaan ole ehdotettu muutosta, vaikka sitä on kritisoitu.

3 Detaljihuomioita

3.1 Asiakirjojen lähettäminen sähköisesti

Asetuksen nykyisen 4 artiklan 2 kohdan mukaan asiakirjat, pyynnöt, vahvistukset, vastaanotto- ja muut todistukset sekä muut asiapaperit voidaan lähettää vastaanottaville viranomaisille millä tahansa sopivalla tavalla edellyttäen, että vastaanotetun asiakirjan sisältö vastaa täysin lähetetyn asiakirjan sisältöä ja että kaikki sen sisältämä tieto on helposti luettavissa. Ehdotetun uuden 3 a artiklan mukaan asiakirjojen lähettäminen jäsenvaltioiden viranomaisten välillä tapahtuisi jatkossa *pääsääntöisesti* sähköisesti. Lähettäminen tapahtuisi hajautetun tietojärjestelmän avulla, joka liittäisi yhteen kansalliset tietojärjestelmät suojatun ja luotettavan viestintäinfrastruktuurin avulla.

Ehdotuksen mukaan viranomaisten välinen yhteydenpito tiedoksiantoasetuksen nojalla tapahtuisi jatkossa sähköisesti e-CODEX-sovellusten kautta. Rajat ylittävään sähköiseen

[1] (COM(2018) 379 final) s. 6. Tämän lausunnon laatija on ollut tutkijana mukana kahdessa, alaviitteessä 6 mainitussa, tutkimuksessa.

[2] Projektin koskevia kotisivuja: https://www.europeanlawinstitute.eu/projects-publications/current-projects-feasibility-studies-and-other-activities/current-projects/civil-procedure/ ja https://www.unidroit.org/work-in-progress-eli-unidroit-european-rules. Tämän lausunnon laatija on ollut mukana projektin tiedoksiantoa koskevassa työryhmässä.

asiointiin tarkoitettujen e-CODEX-sovellusten käyttöönotosta aiheutuisi kustannuksia, jotka jäsenvaltioiden on tarkoitus itse kattaa.

Valtioneuvosto on kirjelmässään huomauttanut, että:

- Kustannukset tarkentuvat teknisen toteutuksen täsmentämisen myötä.
- Kokonaiskustannuksiin vaikuttaa myös se, että Suomi on osittain ottanut käyttöön tarvittavaa infrastruktuuria aiempien hankkeiden (iSupport-hanke ja e-Evidence-hanke) yhteydessä.
- Ehdotuksesta aiheutuisi jäsenvaltioille myös kustannussäästöjä. Ehdotus vähentäisi postituskustannuksia sekä tehostaisi oikeudenkäyntejä ja vähentäisi hallinnollista taakkaa ja työvoimakustannuksia.
- Neuvotteluissa on kuitenkin tarkasteltava, onko tarkoituksenmukaista ottaa tähän yksittäiseen siviilioikeudellista yhteistyötä koskevaan instrumenttiin hajautetun tietojärjestelmän rahoitusta koskevia säännöksiä. Neuvottelujen aikana on arvioitava tarkemmin ehdotuksen taloudellisia vaikutuksia.

Asianajajaliitto kiinnittää tältä osin huomiota siihen, että viranomaisten välityksellä tapahtuva tiedoksianto on käytännössä paljon käytetty tiedoksiantomenetelmä, mutta sähköisiä välineitä ei käytetä ja viranomaisille asetuksessa asettuja määräaikoja ei saavuteta.[3] Tämä aiheuttaa asianosaisille ja tuomioistuimille tarpeetonta viivästytä siviiliprosessin alkuvaiheessa. Tältä osin olisi erittäin tärkeää, että sähköisten välineiden käytön edistämistä viranomaisten välisessä yhteydenpidossa tehostetaan.

3.2 Suora sähköinen tiedoksianto

Asetukseen ehdotetaan lisättäväksi säännökset oikeudenkäyntiasiakirjan suorasta sähköisestä tiedoksiannosta. Sähköinen tiedoksianto olisi vaihtoehtoinen, postitiedoksiantoon rinnastettava tiedoksiantotapa. Ehdotetun uuden 15 a artiklan mukaan tiedoksiannettava oikeudenkäyntiasiakirja voitaisiin lähettää suoraan toisessa jäsenvaltiossa asuvalle henkilölle sähköisesti, jos jompikumpi seuraavista edellytyksistä täyttyy: a) asiakirjan lähettämisessä käytetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 910/2014 tarkoitettua hyväksyttyä sähköistä rekisteröityä jakelupalvelua; b) tiedoksiannon vastaanottaja antoi oikeudellisen menettelyn alkamisen jälkeen nimenomaisen suostumuksensa tuomioistuimelle tai menettelyn aloittaneelle viranomaiselle sähköisen tiedoksiannon käyttöön kyseisessä menettelyssä.

Valtioneuvosto on kirjelmässään huomauttanut, että oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3 §:n mukaan haasteen sähköinen tiedoksianto edellyttää siten vastaanottajan *nimenomaista suostumusta* tämän tiedoksiantotavan käyttämiseen. Valtioneuvosto on myös todennut, että ehdotettu 15 a artiklan a kohta tarkoittaisi, että myös haaste voitaisiin antaa toisessa jäsenvaltiossa asuvalle henkilölle tiedoksi sähköisesti ilman, että henkilö on nimenomaisesti suostunut tämän tiedoksiantotavan käyttämiseen.

[3] (COM(2018) 379 final) s. 2-3.

Asianajajaliitto kiinnittää tältä osin huomiota oikeusturvavaatimuksiin. Moni jäsenvaltio, kuten Suomi oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3 §:ssä, edellyttää vielä vastaanottajan nimenomaista suostumusta sähköiseen tiedoksiantoon.[4] Tästä periaatteesta ei ole tässä vaiheessa syytä luopua myöskään unionin tasolla.

Lisäksi ehdotettu 15 a artikla on erittäin epäselvä, käytännössä se on ainoastaan yleisviittaus asetukseen (EU) N:o 910/2014 sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta. Tämä viitattu asetus muun muussa käsittelee teknisiä standardeja sähköisille jakelupalveluille. Oikeusturvan kannalta on tärkeää, että osapuolille ja asiamiehille on selvää, mitä ehdotetussa 15 a artiklassa käytännössä tarkoitetaan, esimerkiksi miten tällainen ehdotettu sähköinen suora tiedoksianto toteutetaan.

Helsingissä 11. päivänä lokakuuta 2018

Asianajaja Eva Storskrubb
Asianajotoimisto Roschier, Tukholma

Suomen Asianajajaliiton lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 120 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu siviiliprosessioikeuden asiantuntijaryhmässä.

[4] Lausunnon laatijan tietojen mukaan ainoastaan Tanska edellyttää kansallisella tasolla, että luonnolliset henkilöt ovat velvollisia ottamaan vastaan tiedoksiantoa sähköisesti. Esimerkiksi Italiassa juridiset henkilöt ja asianajajat velvoitetaan sähköiseen tiedoksiantoon.